

NYSTRÖM egy 2008-as előadás írásos változatában egyéni környezetéből vett példákön keresztül jut általános névtani következtetésekre (57–64).

A kötet végén két megemlékezést olvashatunk. LENNART ELMEVIK Karl Inge Sandredre emlékezik életének rövid bemutatásával (103–6), STAFFAN NYSTRÖM pedig Nils-Gustaf Stahre munkásságát foglalja össze az elhunyt tiszteletére (107–10). A kötet a folyóirat munkatársainak bemutatásával és a szerzőknek szóló tudnivalók ismertetésével zárul.

KLEIN LAURA

ZUNAMEN/SURNAMES 3. (2008)

Zeitschrift für Namenforschung/Journal of Name Studies

Főszerkesztő: SILVIO BRENDLER

Baar-Verlag, Hamburg, 200 lap

1. A folyóirat az előző évekhez hasonlóan két füzetben jelent meg, és rovatai is a megszokottak: tanulmányok, kisebb közlemények, köszöntések és visszaemlékezések, ismertetések. A főszerkesztő, SILVIO BRENDLER bevezető írásaiban egyrészt a német családnévanyagot jelentősen gazdagító keleti nyelvekkel foglalkozó tanulmányokat ajánlja az olvasók figyelmébe (5–6), másrészt arra int, hogy a családnév (*Familienname*) és a vezetéknev (*Nachname*) terminus nem mindig helyettesítheti egymást; jó példa rá az izlandi névrendszer (l. alább).

2. A két kötetben található nyolc tanulmány többsége német nyelvű. Az egyetlen kivételt ALMA RAGUSKAITĖ (29–37) eredetileg litván nyelven íródott munkája jelenti, amelyet a folyóirat angol fordításban közöl. A szerző a legnagyobb litván városok 16–18. századi iratai alapján megállapítja, hogy a családnevek használata a különböző társadalmi rétegeknél különböző időben jelenik és szilárdul meg: először a nemességnél, utána a városi polgárságnál, legvégül a parasztságnál talál öröklődő családneveket a forrásokban. Szintén távoli vidékre kalauzol bennünket GUÐRÚN KVARAN, aki az izlandi vezetéknevek történetét és a törvényi szabályozás körüli vitákat követi nyomon a kezdetektől napjainkig (114–23). A tanulmány végkövetkeztetése az, hogy bár Izlandon még ma is az apai és az anyai nevek tradíciója a legerősebb, és a névtörvény legújabb változatának értelmében még mindig nem lehet fölvenni családnevet, a betelepülő külföldiek növekvő számának köszönhetően a családnevek száma mégis folyamatosan nő, így új névrendszer van születőben.

ANDREA BRENDLER egyik tanulmánya (8–28) a németbe bekerült olasz családneveket vizsgálja. Először a 12–13. században megindult németországi olasz bevándorlás történetét vázolja fel, majd szinkrón vizsgálattal állapítja meg, hogy az olasz nevek ma gyakran az eredeti írásmóddal és az eredetihez hasonló kiejtéssel használatosak a német környezetben, de nem ritka az írásforma németesedése és a hangsúlyozás megváltozása sem. A szerző másik írása (108–12) Benito Pérez Galdós „Tristana” című regényét vizsgálja névtani szempontból: a regényből idézett részletekkel igazolja, hogy a főhős, Tristana

Reluz vezeték- és utónevének komplex kapcsolata (*triste* 'szomorú, bánat', *relucir* 'csillog, ragyog') hogyan tükröződik a cselekmény síkján.

CHRISTIANE SCHILLER (38–58) a német családnevek között nem túl gyakori, ám a viselők számát tekintve mégis számottevő előfordulású porosz-litvániai eredetű családneveknek és azok rendszerének történeti változását mutatja be. A tanulmány a régi négyes tagolódással (férfi családnév, asszonynév, férfi és női apai név) és a modern hármas rendszerrel (családnév, asszonynév, női apai név), a Németországban fellelhető porosz-litván eredetű nevek történeti rétegeivel, a németesedésnek, valamint a családnevekből alkotott apai névi és kicsinyítő képzős alakoknak a formai jellemzőivel és a nevek motívációs köreivel is foglalkozik.

WALTER WENZEL egyik írása (59–74) egy ritkán kutatott terület, az óvónevekből alakult családnevek kérdéseit elemzi. Vizsgálati anyagát a szerző két, szorb személynéveket bemutató monográfiájának *ne-* és *ni-* tagadópartikulát tartalmazó, valamint bizonyos állat- és növénynevekből alakult családnevei adják. Szintén elsősorban a szorb nevekre fókuszál WENZEL másik, színes térképmellékletekkel ellátott tanulmánya (151–65), amelyben a német erdei méhészek nyugati szláv eredetű családnévanyagát vizsgálja 14–18. századi források alapján.

A Zunamen 2008-as évfolyamának van magyar vonatkozású munkája is, VINCZE LÁSZLÓÉ, aki a magyar családnévkutatás történetét foglalja össze (124–49). Tanulmányának elején a magyar családnévrendszer alakulásának legfontosabb korszakait vázolja fel, majd történeti és leíró családnévgyűjteményeket mutat be. Az utóbbi csoportba tartozó, 1975–2004 között megjelent, egy-egy település személynévanyagát átfogó 374 munkát (vár)megyéenként felsorolva közli. Ezt követően röviden szól a 19. századi családnévkutatásokról, majd jóval részletesebben a 20. századi vizsgálatokról, külön hangsúlyozva a jelenkori leíró kutatások eredményeit, módszereit és távlatait. Végül szót ejt a magyar családnévkutatások problémáiról és főbb feladatairól is. A tanulmányt gazdag irodalomjegyzék egészíti ki.

3. A kisebb közlemények rovatában (76–8 és 168–72) SILVIO BRENDLER fejtegeti két részben a Történeti német keresztnévkönyv és a német családnévkutatás viszonyát, és rámutat az együttműködés szükségességére.

A folyóirat Willy van Langendonkot 70., Jürgen Udolphot 65. születésnapja alkalmából köszönti (80–8), és tiszteleg a 2008-ban elhunyt Henrike Knörr emléke előtt (175–7).

Mindkét kötetet ismertetések zárják (89–100, 179–200), amelyek angol, amerikai, német, olasz, litván és bolgár névtani munkákat mutatnak be.

KOZMA JUDIT